

**Programma van Toetsing en
Afsluiting (PTA)**

2022-2023

Klas 5

Inhoudsopgave

1. Algemene informatie

- 1.1. Inleiding
- 1.2. De jaarindeling in klas 5

2. Het examen

- 2.1. Centraal examen en schoolexamen (CE en SE)
- 2.2. Het schoolexamen
  - 2.2.1. Praktische opdrachten, handelingsdeel en schoolexamen
    - 2.2.1.1 Praktische Opdrachten
    - 2.2.1.2 Handelingsdeel
    - 2.2.1.3 Het vaststellen en afsluiten van het schoolexamen

3. Aanvullende regelgeving schoolexamen

- 3.1 Deelname aan de toetsen
- 3.2 De weging van toetsen en praktische opdrachten (PO)
- 3.3 Plagiaat
- 3.4 Fraude in het kader van een schoolexamen (onregelmatigheden)
- 3.5 Verschil van mening over de beoordeling
- 3.6 Vrijstelling(en)
- 3.7 Herkansingsregelingen schoolexamen (SE)
- 3.8 Bevorderen of niet bevorderen
- 3.9 Regeling m.b.t. het inleveren van praktische opdrachten (PO) en het handelingsdeel
- 3.10 Het profielwerkstuk
- 3.11 Bezwaar of beroep
- 3.12 Onvoorziene gevallen

4. Programma voor toetsing en afsluiting (Excel bijlage)

- 4.1 PTA per vak in Excel

5. Examenreglement (Bijlage)

1. Algemene informatie

1.1 Inleiding

Het eindexamen waarmee de gymnasiumopleiding in klas 6 wordt afgesloten bestaat uit twee onderdelen: het schoolexamen (SE) en het centraal examen (CE).

Gedurende de periode/ leerjaren waarin een vak wordt gegeven, werkt de leerling aan de invulling van het schoolexamen en maakt hij toetsen en werkstukken. Dit begint in klas 4 en loopt door tot klas 6 (tot vlak voor het centraal examen).

1.2 De jaarindeling in klas 5

Het schooljaar is voor **klas 5** verdeeld in vier periodes die afgesloten worden met een toetsweek.

Periode	Toetsweek	Inhalen = herkansen
1. 22/08 t/m 28/10	Wk 43/44: do 27/10 t/m wo 02/11	02/12/2022, 13:30
2. 07/11 t/m 18/01	Wk 3/4: do 19/01 t/m wo 25/01	17/02/2023, 13:30
3. 26/01 t/m 21/03	Wk 12/1: wo 22/03 t/m di 28/03	20/04/2023, 13:30
4. 29/03 t/m 21/05	Wk 25/26: wo 21/06 t/m wo 28/06	17/07/2023

2. Het examen

2.1 Centraal examen en schoolexamen (CE en SE)

Vakken worden met een centraal examen (CE) en een schoolexamen (SE) of met alleen een schoolexamen afgesloten.

De vakken met een schoolexamen en een centraal examen zijn:

- Nederlandse taal en literatuur
- Franse taal en literatuur
- Duitse taal en literatuur
- Engelse taal en literatuur
- Latijnse taal en cultuur
- Griekse taal en cultuur
- Economie
- Wiskunde A, Wiskunde B, Wiskunde C
- Filosofie
- Aardrijkskunde
- Geschiedenis
- Biologie
- Natuurkunde
- Scheikunde
- Kunst (algemeen) in combinatie met Kunst (beeldende vormgeving)

De vakken met uitsluitend een schoolexamen zijn:

- Godsdienst
- Lichamelijke opvoeding
- Maatschappijleer

Voor de slaag-/zakregeling voor de examens geldt het **combinatiecijfer** als een vak. Het combinatiecijfer wordt bij ons op school berekend uit de *eindcijfers* van het profielwerkstuk (PWS) en de vakken godsdienst en maatschappijleer. Een eindcijfer is een heel cijfer. Het combinatiecijfer mag geen 3 of lager zijn. Ook de afzonderlijke onderdelen van het combinatiecijfer mogen geen 3 of lager bevatten.

Voor het berekenen van het combinatiecijfer worden de op de cijferlijst vermelde afgeronde eindcijfers (bestaande uit gehele getallen) gemiddeld. Vervolgens wordt het gemiddelde weer afgerond op het naastliggende gehele getal: 5,5 wordt dus een 6 en 5,45 een 5.

Indien de uitkomst van deze berekening niet een geheel getal is, wordt dat getal indien het eerste cijfer achter de komma een 4 of lager is, naar beneden afgerond en indien dat cijfer een 5 of hoger is, naar boven afgerond.

Het schoolexamen wordt niet alleen afgenomen in het zesde leerjaar, maar onderdelen ervan worden ook afgenomen in het vierde en vijfde leerjaar. Daarom moeten leerlingen in klas 4 en 5 van het begin af aan duidelijk weten welke toetsen in dit leerjaar afgenomen worden, welke alleen meetellen voor de overgang, welke meetellen voor de overgang en voor het zogenaamde schoolexamen (SE) en welke alleen voor het laatste (SE) meetellen. Ook de weging van de toetsen, zowel voor de overgang als voor het SE, dient bekend te zijn, evenals de herkansingsregeling voor beide.

2.2. Het schoolexamen

Het schoolexamen (SE) kent de volgende onderdelen:

- toetsen met gesloten en/of open vragen
- praktische opdrachten (PO)
- handelingsdeel (Ha)
- profielwerkstuk (PWS)

In hoofdstuk 4 staat per vak het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA).

Van elke leerling worden de toetsen en de praktische opdrachten van het schoolexamen (SE) op school bewaard tot een halfjaar na het behalen van het diploma.

De vorderingen van de leerlingen worden bijgehouden door de docent en ingevoerd in de leerlingenadministratie van de school (Magister).

In de examenprogramma's van de diverse vakken is beschreven welke onderdelen in het schoolexamen aan de orde komen. Tevens is aangegeven welke toetsvormen in het schoolexamen gehanteerd worden.

Leerlingen die recht hebben op verlenging, krijgen, net als bij de examens, maximaal 30 minuten verlenging. Bij een schoolexamen van 45 minuten krijgen zij 15 minuten verlenging en bij schoolexamens van 90 minuten of meer is dat 30 minuten.

2.2.1. Praktische opdrachten, handelingsdeel en schoolexamen

2.2.1.1 Praktische Opdrachten

Praktische opdrachten (PO's) zijn bedoeld om vaardigheden te toetsen. Een praktische opdracht in het kader van het schoolexamen heeft een beperkte studielast en een concreet eindresultaat. Het gaat echter niet alleen om het eindproduct, maar ook om het proces waarin diverse vaardigheidselementen geïntegreerd moeten worden gebruikt. De leerling moet zijn activiteiten documenteren in een logboek of in een andere, door de docent vast te stellen vorm, zodat deze door de docent bij de beoordeling betrokken kunnen worden. Voor de beoordeling van de PO's maken docenten gebruik van

beoordelingsmodellen. Leerlingen leveren hun PO's in op Magister. De inleverdatum voor iedere PO is voor ieder vak op vrijdag om 16.00 uur. De PO's worden gespreid over de weken, de data staan vast.

2.2.1.2 Handelingsdeel

Een handelingsdeel is een verwerking van een concrete handeling, zoals opdrachten om een museum of tentoonstelling te bezoeken, een televisieprogramma te bekijken of open dagen. Ook de eindtermen op het gebied van oriëntatie op studie en beroep zijn in het handelingsdeel geplaatst.

Activiteiten in het handelingsdeel moeten naar behoren zijn uitgevoerd. De beoordeling voor het schoolexamen beperkt zich dan ook tot de uitspraak "naar behoren". Indien een opdracht niet naar behoren is uitgevoerd, kan een herhalingsopdracht volgen.

2.2.1.3 Het vaststellen en afsluiten van het schoolexamen

Voor de aanvang van het centraal examen wordt het schoolexamendeel formeel afgesloten. De rector deelt de leerlingen de definitieve schoolexamencijfers mee voor de vakken waarin zij tevens centraal examen afleggen. Iedere leerling controleert de cijfers en ondertekent in tweevoud de lijst en houdt een lijst voor zichzelf. Zodra de cijfers vastgesteld zijn, ondertekend en verzonden naar DUO zijn deze cijfers definitief en kunnen deze niet meer aangepast worden.

In de praktijk is er sprake van een flexibele afsluiting. Onderdelen van het schoolexamen worden namelijk in de loop van klas 4 en 5 afgesloten.

Het volledige schoolexamen moet zijn afgesloten voordat een leerling kan deelnemen aan het centraal examen.

3. Aanvullende regelgeving schoolexamen

3.1 Deelname aan de toetsen

Door mee te doen aan een toets geeft een leerling te kennen dat hij zich lichamelijk en geestelijk in staat acht het betreffende onderdeel af te leggen. Het is niet mogelijk *achteraf* vast te stellen dat de lichamelijke en/of geestelijke gesteldheid om de toets af te leggen ontoereikend was. Als een leerling tijdens een toets onwel wordt, beoordeelt de teamleider of rector of de leerling de toets kan afmaken en wanneer.

3.2 De weging van toetsen en praktische opdrachten

Bij de beoordeling van toetsen en opdrachten gelden de volgende regels.

- De leerling ontvangt binnen tien werkdagen na het maken van de toets de beoordeling ervan.
- In verband met vakspecifieke eisen kan in overleg met de schoolleiding van deze regel afgeweken worden.
- De toetsen van het schoolexamen worden beoordeeld met een cijfer met één decimaal.
- Het cijfer van een vak van het schoolexamen wordt gesteld op het gewogen gemiddelde van de toetsen en wordt afgerond op één decimaal.
- Het schoolexamen bestaat uit toetsen en PO's. De weging staat aangegeven in het PTA.
- Het schoolexamen (SE) van *lichamelijke opvoeding* wordt niet met een cijfer afgesloten maar dient *naar behoren* te zijn uitgevoerd. Op de eindlijst van de leerlingen wordt de beoordeling "voldoende" of "goed" vermeld.
- De opdrachten van het *handelingsdeel* dienen *naar behoren* uitgevoerd te worden en worden niet beoordeeld met een cijfer.

3.3 Plagiaat

Bij het schrijven van een werkstuk (praktische opdracht, profielwerkstuk, etc.) maak je gebruik van bronnen. Bronvermelding is daarbij altijd verplicht volgens de APA-richtlijnen.

Plagiaat is absoluut niet toegestaan.

Plagiaat is het presenteren van werk, bedoeld of onbedoeld, als eigen werk terwijl dit afkomstig is van een ander. In feite steel je dan het werk van een ander.

Het via Google Translate vertalen van bronnen en deze dan gebruiken valt ook onder plagiaat.

Alle werkstukken (ook het profielwerkstuk) lever je uitsluitend als Word-document in via de opdrachten in Magister. Magister is voorzien van een standaard plagiaatcontrole. Desgewenst kun je een pdf-versie aan je docent mailen.

Als je plagiaat pleegt, pleeg je fraude. Voor het schoolexamen spreken we dan over onregelmatigheden. Je kunt in het examenreglement lezen welke maatregelen voor onregelmatigheden kunnen worden opgelegd.

3.4 Fraude in het kader van een schoolexamen (onregelmatigheden)

Fraude die niet in relatie staat tot het examen valt buiten dit kader. Een kandidaat die zich schuldig maakt aan een vergrijp dat niets te maken heeft met het examen kan daardoor niet uitgesloten worden van deelname aan het examen.

Welke vormen van fraude kunnen worden onderscheiden?

Enkele voorbeelden zijn:

- (delen van) het examenwerk niet inleveren en beweren het wel ingeleverd te hebben;
- examenwerk van een ander inleveren;
- plagiaat plegen via schriftelijke dan wel elektronische bronnen (Internet); zie ook 3.3 van dit PTA
- citeren van bronnen zonder bronvermelding;
- gebruik maken van ongeoorloofde hulpmiddelen;
- afkijken of overleggen met anderen;
- gelegenheid geven tot afkijken;
- aanwijzingen krijgen / geven bij toiletbezoek;
- bij bespreking van examenwerk antwoorden verbeteren.

Maatregelen

De sancties die kunnen worden opgelegd nadat fraude is vastgesteld, zijn terug te vinden in artikel 5 van het Eindexamenbesluit (zie Examenreglement 7.2.1., hieronder nogmaals verwoord). De hier genoemde maatregelen zijn limitatief. Er kan geen maatregel aan worden toegevoegd zoals twee punten in mindering brengen of iets dergelijks.

7.2.1 De maatregelen die al dan niet in combinatie met elkaar genomen kunnen worden, zijn:

- a. het toekennen van een cijfer 1 voor een onderdeel van het schoolexamen of het centrale examen
- b. het ontzeggen van de deelname of de verdere deelname aan één of meer zittingen van het schoolexamen of het centraal examen.
- c. het ongeldig verklaren van één of meer toetsen van het reeds afgelegde deel van het school- of het centraal examen.
- d. het bepalen dat het diploma en de cijferlijst slechts kunnen worden uitgereikt na een hernieuwd examen in door de rector aan te wijzen onderdelen van het

schoolexamen of het centraal examen. Indien het hernieuwde examen bedoeld in de vorige volzin betrekking heeft op één of meer onderdelen van het centraal examen, dan legt de kandidaat dat examen af in een volgend tijdvak van het centraal examen, dan wel ten overstaan van de Staatsexamencommissie.

3.5 Verschil van mening over de beoordeling

Wanneer een leerling en docent na de bespreking van mening verschillen over de beoordeling van een toets geldt de volgende regeling:

Eerst vraagt de examencommissie een andere collega voor een second opinion.

Als de standpunten zeer ver uiteen liggen, kan de leerling zich schriftelijk tot de rector wenden. Deze deelt zijn beslissing uiterlijk veertien dagen na het indienen van de klacht mee, nadat de rector docent en de leerling met (één van de) ouders gehoord heeft.

3.6 Vrijstelling(en)

Als een leerling vanwege zijn lichamelijke gesteldheid niet in staat is het onderwijs in het vak lichamelijke opvoeding te volgen, kan de rector na overleg met de leerling en één van zijn wettelijke vertegenwoordigers aan deze leerling vrijstelling verlenen. Voor deze vrijstelling dient de leerling een medische verklaring te overleggen. Vrijstelling leidt niet tot automatisch vrijstelling van onderwijstijd: de leerling krijgt in overleg met de teamleider een vervangend programma.

3.7 Herkansingsregelingen schoolexamen (SE)

a. Herkansing

De herkansing is bedoeld om de leerling tegemoet te komen die onverwachts minder presteert. Daartoe is de volgende regeling van kracht.

- Het inhalen van gemiste schoolexamentoetsen door kortdurend verzuim geldt als een herkansing;
- Luistertoetsen van de moderne vreemde talen in klas 6 zijn SE-toetsen: luistertoets gemist is herkansing verspeeld;
- Praktische opdrachten kunnen niet herkanst worden;
- Het hoogste cijfer van de schoolexamentoets en de herkansing daarvan geldt als het definitieve cijfer;
- Inhalen en herkansen vinden plaats op de data in het datumoverzicht (zie 1.2.)
- Als een leerling niet in staat is op de herkansingsdatum een toets te maken, vervalt de mogelijkheid om te herkansen. De mogelijkheid om de toets in te halen blijft wel bestaan. Het inhaalmoment vindt plaats in overleg met de teamleider en de docent.

- In klas 5 kan *per toetsweek één* schoolexametoets herkanst worden, ongeacht het cijfer. Het sparen van herkansingen is niet toegestaan;
- Inschrijven voor een inhaaltoets of voor een herkansing dient via het digitale inschrijfformulier van de school (op de website) te geschieden. De deadline voor inschrijving wordt via de lichtkrant bekendgemaakt.

3.8 Bevorderen of niet bevorderen

De school hanteert bij de bevordering het reglement dat leerlingen en ouders/verzorgers aan het begin van het schooljaar ontvangen.

Leerlingen die zijn blijven zitten in klas 5, volgen het volledige programma opnieuw. Zij doen alle toetsen, handelingsdelen en praktische opdrachten over.

3.9 Regeling met betrekking tot het inleveren van Praktische Opdrachten (PO's) en het Handelingsdeel (Ha)

Voor de Praktische Opdrachten gelden de volgende regels:

- De in het Programma voor Toetsing en Afsluiting opgenomen inleverdata zijn de uiterste data waarop een opdracht moet zijn voltooid en –indien van toepassing- in magister digitaal ingeleverd moet zijn.
- Levert de leerling de opdracht niet op de vastgestelde datum in, dan verplicht de docent hem elke schooldag na afloop van de lessen tot 16.00 uur aanwezig te zijn in de mediatheek, totdat de opdracht is voltooid.
- Wanneer een leerling na een week alsnog in gebreke blijft, heeft de docent het recht om de leerling een leeg blaadje met naam in te laten leveren als PO en het cijfer 1 voor de PO te geven.

Voor het inleveren van het handelingsdeel gelden de volgende regels:

- De in het PTA opgenomen inleverdata, of indien van toepassing de in de planner gespecificeerde data, zijn de uiterste data waarop het handelingsdeel moet zijn voltooid en –indien van toepassing– via de opdracht in Magister digitaal ingeleverd moet zijn.
- Levert de leerling de opdrachten van het handelingsdeel niet op de vastgestelde datum in, dan kan de docent hem verplichten elke schooldag na afloop van de lessen tot 16.00 uur aanwezig te zijn in de mediatheek, totdat de opdracht is voltooid.

Zowel praktische opdrachten als handelingsdelen moeten aan het einde van het schooljaar afgerond zijn om bevorderd te worden naar klas 5.

3.10 Het profielwerkstuk

Een van de onderdelen van het schoolexamen is het profielwerkstuk (PWS), ook wel de "meesterproef" genoemd. Dat is een soort bekroning van datgene wat je geleerd hebt aan kennis, inzicht en vaardigheden.

Het PWS kan de vorm hebben van een schriftelijk verslag, maar ook heel andere vormen zijn mogelijk. Er moet altijd minimaal een verslag van de werkzaamheden worden ingeleverd. Het resultaat moet iets nieuws voor je klasgenoten betekenen en ook door hen te begrijpen zijn. De totaal te besteden tijdsduur per leerling is 80 klokuren.

Onze school heeft, mede gelet op de eisen die de wet hieraan stelt, gekozen voor de volgende uitgangspunten:

- Het PWS heeft betrekking op een vak of meer vakken; er moet ten minste één groot (minimaal 400 slu) vak betrokken zijn.
- De leerlingen werken in tweetallen. Alleen in bijzondere omstandigheden is als eenling werken mogelijk en slechts in overleg met de docent en de teamleider;
- De eerste begeleider is de docent van het vak. In overleg kan een tweede begeleider een rol bij het PWS spelen;
- Het PWS-traject start in klas 4 met onderzoeksvaardigheden en wordt afgerond in klas 6;
- Bij de beoordeling wordt gekeken naar zowel het eindproduct als ook naar de manier waarop dit product tot stand is gekomen; de leerling houdt een logboek bij;
- Leerlingen presenteren hun onderzoeksresultaten tijdens een centrale presentatie voor ouders, docenten, klasgenoten en leerlingen van klas 5;
- Het PWS wordt beoordeeld met een heel cijfer dat deel uitmaakt van het combinatiecijfer (samen met de vakken godsdienst en maatschappijleer).

Het tijdspad voor 2022–2023 ziet er voor 5e-klassers als volgt uit:

1e semester: BNA 'onderzoeksvaardigheden' en schrijven pilot study: tweetallen samenstellen, onderwerp en begeleider bepalen.

Januari 2023: start met PWS

21 februari 2023: aanwezig bij centrale presentatie PWS door klas 6

Oktober 2023 (klas 6): PWS afronden en inleveren

Aanwezigheid bij de centrale presentatie van de 6e-klassers is een verplichting voor alle 5e-klassers.

Alle data en fases worden afgerond met een inlevermoment. Alle opdrachten moeten in magister worden ingeleverd.

3.11 Bezwaar of beroep

Leerlingen en hun ouders kunnen in bezwaar of beroep gaan tegen een uitspraak van de examencommissie. Kijk voor de procedure naar het *Examenreglement*.

Hiervoor kan contact opgenomen worden met bij de door het college van bestuur ingestelde Commissie van Bezwaar examens binnen CVO-nwf.

Contactgegevens:
Commissie van Bezwaar Examens
t.a.v. de voorzitter
Postbus 193
8900 AD Leeuwarden
E-mail: info@cvo-nf.nl

De kandidaat of de ouders van de kandidaat indien deze minderjarig is, kunnen tegen een beslissing van de Commissie van Bezwaar in beroep gaan bij de Commissie van Beroep Examens Voortgezet Onderwijs.

Contactgegevens:
Preadyzz
T.a.v. mw. mr. M.A. van Zadelhoff
E-mail: m.vanzadelhoff@preadyz.nl

p/a Molenstraat 109
9402 JL Assen

3.12 Onvoorziene gevallen

In gevallen waarin het PTA niet voorziet, beslist de schoolleiding.